

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест:

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 2

Рівне, 2020

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, професор, в.о. ректора Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олексій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ: збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти. Випуск 2. Рівне: РДГУ, 2020. 140 с.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №11 від 26 листопада 2020 р.)*

Висновки. Таким чином, узагальнення наукової літератури дозволяє нам визначити наступні закономірності, які визначають рівень формування стресостійкості у студентської молоді: тип темпераменту; рівень тривожності; вік і стать особистості

Список використаних джерел

1. Корольчук В. М. Психологічні детермінанти стійкості особистості до дії стресогенних факторів. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2013. Вип. 14(1). С. 152-161.
2. Кудінова М. С. Порівняльний аналіз понять «стресостійкість» та «емоційна стійкість». *Теорія і практика сучасної психології*. 2016. № 1. С. 22-28.
3. Психодіагностика стресса: практикум / сост. Р.В. Куприянов, Ю. М. Кузьмина. М-во образ. и науки РФ, Казан. гос. технол. ун-т. Казань: КНИТУ, 2012. 212 с.
4. Степова А. С. Психологічні особливості стресостійкості осіб юнацького віку. *Молодий вчений*. 2018. № 9(2). С. 314-319.
5. Ткаченко Т. В. Особливості врахування темпераменту студентів у формуванні їх професійно-творчого зростання. *Наукові записки Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова*. Серія: Педагогічні та історичні науки. Київ : Вид-во НПУ ім.М.П.Драгоманова. 2011. Вип. 96. С. 216-224.

УДК 37.018.2 : [159.922.73 : 364.624.6-056]

СТИЛЬ БАТЬКІВСЬКОГО ВИХОВАННЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ВИНИКНЕННЯ СТРАХІВ У ДОШКІЛЬНИКІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Осадча І. В., здобувач ОС «магістр» спеціальності 053 «Психологія»

6 курс, РДГУ

Керівник: канд. психол.наук, доцент Яцюк Н. О.

Постановка проблеми. Сучасним напрямком розвитку суспільних форм взаємодії є прагнення до максимальної адаптації людей з особливостями психофізичного розвитку. Ця тенденція має на меті формування нової культури та норми щодо людей із труднощами розвитку, забезпечення достатньо комфортних умов для їх інтеграції у найбільш доступні сфери суспільного життя.

У сучасному світі необхідність адекватної психолого-педагогічної підтримки дітям із обмеженими психофізичними можливостями є очевидною. Народження дітей з особливостями розвитку набуває все більш відчутного масштабу і демонструє тенденцію до зростання.

Найбільш важливим та потрібним періодом для формування нових навичок, корекції наявних труднощів та розвитку сформованих вмій є етап дошкільного періоду.

Однак, з розвитком методів організації якісного навчального процесу у корекційній психології та спеціальній педагогіці стали очевидними труднощі з недостатнім вивченням та практичною розробкою окремих сфер та напрямків психологічної корекції порушень дитячого розвитку. Однією з таких малодосліджених сфер наразі залишається проблема психолого-педагогічного вивчення та корекції страхів та тривоги у дітей з особливими освітніми потребами.

Мета статті: здійснити аналіз стилів батьківського виховання у контексті їхнього впливу на виникнення страхів у дітей з особливими освітніми потребами.

Виклад основного матеріалу. Гармонійність розвитку дитячої психіки залежить від багатьох факторів, однак найбільш значущими є культурні, соціально-економічні умови сім'ї та психологічний клімат у внутрішньосімейній структурі.

Сімейне виховання – складна система. Воно має базуватися на визначених принципах і бути визначене змістом, який орієнтований на формування всіх сторін особистості дитини. Воно ґрунтується на основі стійких контактів і емоційних відносин дітей та батьків, де

дитина відчуває довіру і любов, а також відчуває захищеність і безпеку, можливість ділитися проблемами і отримувати допомогу від дорослих у вирішенні цих проблем.

Ставлення батьків до своєї дитини суттєво впливає на психічне здоров'я дитини. Велика недостатність емоційного співзвучного спілкування між дорослим і дитиною породжує невпевненість дитини у позитивному ставленні до неї рідних в загальному, викликає емоцію хвилювання та тривоги і почуття емоційного неблагополуччя.

За В. Коллеговою, О. Захаровим, А. Прихожан, велика кількість страхів, що спостерігається в старшому дошкільному віці обумовлена ставленням батьків до дитини. Батькам з перших років життя дитини потрібно сприймати ймовірність появи відхилень у нервово-психічному розвитку дитини і знати їх причини [4].

Страх у дитини не виникає, якщо батьки добре справляються з власними неузгодженостями і підтримують хороші взаємовідносини в сім'ї, люблять дітей і доброзичливі до них, чуйні до їхніх потреб і запитів, прості та безпосередні у зверненні, дозволяють дітям формулювати свої відчуття і стабілізують їх напруги, діють погоджено в питаннях виховання, беручи до уваги відповідні статі орієнтації і захоплення дітей.

Період дошкільного віку характеризується сильною емоційною прив'язаністю дитини до батьків (особливо до мами). Самі батьки не завжди розуміють, яким чином їх особистісні переживання стають надбанням дитини. Це віковий період, коли дитина ще не орієнтується в тонкощах міжособистісного спілкування, не здатна сприймати передумови конфліктів своїх батьків, не володіє засобами для вираження особистих емоцій і переживань.

Найчастіше конфлікти між близькими людьми сприймаються дитиною як ситуація загрози (в силу сильного емоційного контакту з мамою). Дитина схильна відчувати провину у цьому конфлікті, так як не може зрозуміти істинних причин того, що відбувається і пояснює для себе все тим, що вона погана, не виправдовує надій батьків і не заслуговує їх любові.

О. Захаров дає класифікацію помилкових типів виховання, які призводять до формування страхів:

1. Емоційне відторгнення дитини, неприйняття (усвідомлене або неусвідомлене). У сімейній структурі спостерігається присутність контролюючих і жорстких заходів, нав'язування дитині типів поведінки. При взаємодії з дітьми батьки несвідомо компенсують свої переживання, тобто їхнє ставлення носить реактивний характер.

2. Сформована на основі тривоги і страху залишитися самотньою гіперопіка матері. Нервові зриви у вигляді фізичних покарань і криків, що компенсують нервове напруження батьків, незліченні зауваження і вимоги надміру педантичного підходу, не притаманного дитячому віковому періоду, що виходить з надмірної принциповості і односторонньо зорієнтованого авторитету в сім'ї.

3. Несвідома проекція особистих проблем на власних дітях. Дорослі звинувачують їх у тому, що фактично властиво їм самим, проте правильно цього не усвідомлюють. Тобто дорослі не усвідомлюють наявності недоліків у себе, однак спостерігають їх у малюка або вимагають те, в чому самі не є прикладом для наслідування.

4. Нерівномірність стосунків з батьками в різні роки життя дитини. Недостатність турботи змінюється її надлишком або, навпаки, надлишок – недостатністю в результаті мінливого характеру сприйняття дитини, народження іншої дитини і суперечливості особистісного розвитку самих батьків.

Непослідовність та відсутність логіки у побудові стосунків з дітьми - вагома причина невротизації, що формує результат «помилки» нервових процесів в результаті мінливих і суперечливих вимог батьків [1].

При високій тривожності дорослі позбавлені життєрадісності і оптимізму, ніколи не сміються, вони малюють сумні картинки того, що з дитиною неодмінно станеться щось страшне і непоправне. Цей страх за дитину нерідко отримує нав'язливий характер, коли дорослі пробують нескінченними попередженнями і заборонами створити імітацію порядку та структури, яких бракує їм самим. Гіперопіка, сформована на основі тривоги переслідує цю

ж мету – зменшення сили тривоги захисними подіями, що передбачають біду, горе, тобто вона виступає як комплекс дій, що задовольняють потреби батьків у власному захисті.

Фактично дорослі воюють самі з собою, намагаючись знецінити те, з чим самі не могли впоратися раніше. Ставлення до дітей як до дорослих, завищена вимогливість, принциповість і нетерпимість. Таке ставлення викликане і завзяттям батьків із завищеним рівнем домагань якомога швидше психічно, швидше навіть інтелектуально, розвинути дитину, щоб вона у всьому відповідала їх критеріям. Дуже часто ці батьки неправильно підходять до емоційних проблем дитини і недооцінюють гру, вважаючи її безцілним проведенням часу [2].

Замість ігор вони заповнюють життя дитини односторонніми інтелектуальними заняттями, дуже часто нетерпимо сприймаючи будь-які її невдачі, невідповідність власним завищеним потребам і очікуванням.

Найбільш суттєвий вплив на дитину мають гострі психічні травми і хронічні психотравмуючі ситуації, які стають передумовами виникнення страхів у дошкільників. Серед них К. Флейк-Хобсон виділяє такі, що пов'язані з відсутністю або порушеннями почуття захищеності всередині сімейної структури (емоційне відкидання, суперечливі вимоги, жорстокість, надзвичайна вимогливість тощо), й такі, що викликають відчуття незахищеності, як наслідок відриву від сім'ї (потрапляння у чужу сім'ю, в лікарню, вступ до дитячого садка тощо) [3].

Такого роду ситуації, мають суттєвий вплив на хід психічного розвитку, здатні базово порушити соціальну адаптацію дитини, деформувати її психіку. Різні психосоматичні і нервово-психічні розлади у дітей, з якими часто стикаються психологічна та медична практика, є, як правило, наслідком таких тривалих патогенних дій.

Висновки. Аналіз літературних джерел дозволяє нам зробити висновок, що одним з факторів, що впливають на формування страхів у дітей дошкільного віку є індивідуальні особливості батьківського виховання. До них ми можемо віднести: жорстке виховання, погляди батьків щодо виховання дитини, обмеженість емоційного контакту з нею, відсутність спілкування з дитиною. На дитячо-батьківські відносини впливає тип сім'ї, позиція, яку займають дорослі, стиль ставлення і та роль, яку вони відводять дитині в сім'ї.

Список використаної літератури

1. Захаров А. И. Как предупредить отклонения в поведении ребенка? Москва: Изд-во «Просвещение», 1993. 312 с.
2. Межличностные отношения ребенка от рождения до семи лет / Под ред. Е.О.Смирновой. Москва–Воронеж: НПД МОДЭК, 2001. 239 с.
3. Пилиповский, В. Я. Помощь родителям в воспитании детей. Москва: Эксмо, 1992. 178с.
4. Черножук Ю. Г. Індивідуальні відмінності емоційності у співвідношенні з особливостями інтелекту: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». Одеса, 2006. 20 с.

З М І С Т

Алексюк М. Молодіжний сленг – соціально-психологічна проблема чи спосіб самовираження сучасної молоді.....	3
Апостол М. Ставлення людини до процесу старіння.....	5
Бабич Л. Вікові особливості морального розвитку особистості у молодшому шкільному віці	7
Будько Н. Представлення родителів о вихованні дошкільників.....	9
Бурдина О. Проявление прокрастинации у студенческой молодежи.....	11
Вейна К. Загальний недорозвиток мовлення як психолого-педагогічна проблема.....	13
Войчук Т. Зміст корекційної роботи логопеда з дітьми з ринолалією.....	14
Ганусевич В. Проблемы влияния электронных сми на личность человека.....	16
Гордійчук Т. Соціальні мережі як детермінанта особистісного розвитку підлітків.....	17
Гордійчук І. Профілактика відхилень у поведінці молодших школярів у позаурочний час...	19
Грабовська С. До проблеми виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку.....	20
Гребеневич О. Формування в першокласників навичок читання й письма в умовах компетентнісної освіти.....	22
Гребіневич М. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні професійного самовизначення у старших школярів.....	24
Гузей А. Вплив маніпулятивних дій на міжособистісне спілкування.....	26
Гузей А. Психологічний булінг в шкільному колективі: критерії та напрями прояву та напрями профілактики.....	28
Даниленко С. Генезис и трансформация змеиноного образа в белорусско-литовской мифологии.....	30
Демчук Д. Формування навичок безпечної поведінки дошкільників як теоретична проблема.....	32
Дем'янюк В. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності психолога.....	33
Дмитришина А. Особливість впливу стосунків з батьками на формування самооцінки дитини молодшого шкільного віку.....	35
Дрогомирецька О. Формування адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями.....	37
Заговора Л. Мотивація як один з основних факторів у вивченні іноземної мови.....	38
Заговора Л. Вплив мотивації на ставлення підлітків до вивчення іноземної мови.....	40
Єфімова М. Розробка системи психологічних заходів щодо профілактики агресивної поведінки підлітків.....	41
Іслямова А. Розвиток слухової уваги і пам'яті у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.....	44
Кардаш Є. Особливості практичної роботи, спрямованої на розвиток мовленнєвої здатності дитини з РСА.....	45
Касянчук М. Вплив булінгу на формування Я-концепції підлітків.....	47
Качуровська Д. Рівні особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів.....	49
Киричик Е. Проявление эмоций у девочек и мальчиков подросткового возраста.....	52
Климчук І. Причини емоційного вигорання під час пандемії у студентів.....	55
Кобець Д. Теоретичний аналіз проблеми мотивації молодших школярів.....	56
Ковальчук І. Теоретичні основи розвитку пізнавальної діяльності дітей шостого року життя із загальним недорозвитком мовлення.....	57
Ковальчук М. Казка та її роль у вихованні дитини.....	58
Козенюк М. Готовність до вибору професії як специфічне психологічне утворення особистості старшокласника.....	61
Командік О. Психологічні детермінанти розвитку лідерських якостей у молодших школярів.....	63
Конончук А. Особливості девіантної поведінки підлітків.....	65

Конончук К. Реалізація педагогічних умов формування навичок навчальної діяльності у дітей старшого дошкільного віку в ЗДО.....	66
Копель Ю. Діагносіка інтелектуального потенціалу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсних центрах.....	69
Корольова О. До проблеми впровадження проектної технології в роботу закладу дошкільної освіти.....	70
Костінська М. Гендерні особливості мотивації до лідерства у студенської молоді.....	71
Кравчук У. Психолого-педагогічні основи розвитку уваги дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	74
Крушельницька Н. Особливості взаємодії малокомплектного ЗДО з сім'єю в умовах протиепідемічного карантину.....	76
Лабатій М. Використання дидактичних ігор і вправ з елементами розв'язання винахідницьких задач у процесі образотворчої діяльності дошкільників.....	78
Левчук М. Вплив структури сімейних відносин на взаємини старших дошкільників з ровесниками.....	81
Мельник Н. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних ігор.....	82
Мельник Ю. Дидактичні комп'ютерні ігри як засіб розвитку старших дошкільників: використання в практиці закладу дошкільної освіти.....	84
Мельничук Ю. Гендерне виховання як завдання дошкільної освіти.....	87
Менік Н. Дослідження питання виникнення тривожності у дітей старшого дошкільного віку.....	89
Микитюк В. теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення старшокласників..	90
Миронець Л. Виховання гуманних почуттів у дітей.....	92
Михайлова Т. Психологічні особливості поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях.....	95
Михалюк М. Конвергенція сімейної та професійної мотивації у працюючої жінки.....	97
Мовчко О. Вплив пандемічної реальності на виникнення депресії в юнацькому віці.....	101
Одейчук І. Дослідження соціально-психологічних закономірностей формування стресостійкості у студентської молоді.....	103
Осадча І. Стиль батьківського виховання як детермінанта виникнення страхів у дошкільників з особливими освітніми потребами.....	104
Павлова Р. Вплив інтернету на психіку підлітка.....	107
Паршина Я. Побудова міжособистісних взаємин як завдання розвитку у період дорослості.....	108
Рабович І. Прояви девіантної поведінки у підлітковому віці та їх корекція.....	110
Романович І. Технології попередження суїцидальних тенденцій серед старших школярів.....	112
Серко в. Виховні можливості народних прислів'їв як засобів формування моральних норм поведінки дитини.....	114
Синяк О. Художні тексти в пізнавальному розвитку дошкільника.....	117
Сосонюк О. Психологічний аналіз фрустрації та її особливостей.....	119
Тищук К. Розвиток комунікабельності молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.....	121
Урус К. Роль пізнавальної активності у становленні особистості молодшого школяра.....	123
Федорук І. Психологічні детермінанти формування самооцінки у підлітковому віці.....	125
Хомич М. Використання інтерактивних методів на уроках з технологічної освітньої галузі у початкових класах.....	127
Черуха А. Психологічні складові захисту від маніпуляцій.....	129
Шальнова О. Психологічний аналіз ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості.....	130
Шепельчук і. Проблема адаптації першокласників до навчальної діяльності.....	135